J.NAWROCKI, M. ANTCZAK, W. FROHMBERG, K. KOLANOWSKI, J. POCHMARA, S. WĄSIK, T. ŻOK

SPRZĘT, OPERACJE BITOWE

1. PODSTAWOWE FUNKCJE LOGICZNE:

a) negacja (NOT):

f(a) = $\bar{a}$

a	0	1
nie a	1	0

b) suma (alternatywa, OR):

f(a,b) = a v b

a	0	0	1	1
b	0	1	0	1
avb	0	1	1	1

c) iloczyn (koniunkcja, AND):

f(a,b) = a ^ b = ab

a	0	1	0	1
b	0	0	1	1
a^b	0	0	0	1

d) implikacja (wynikania):

a => b

a	0	1	0	1
b	0	0	1	1
a=>b	1	0	1	1

e) równoważność:

a <=> b

a	0	1	0	1
b	0	0	1	1
a<=>b	1	0	0	1

f) EX-OR (różnica symetryczna, suma modulo 2):

f(a,b) = $a \oplus b = a\bar{b} \vee \bar{a}b$

a	0	0	1	1
b	0	1	0	1
a+b	0	1	1	0

2. WPROWADZENIE DO ALGEBRY BOOLE'A:

TWIERDZENIA:

a) o podwójnej negacji:

$\overline{\overline{a}} = a$

b) o dopełnieniu:

$a \vee \overline{a} = 1$

$a \wedge \overline{a} = 0$

c) o alternatywie:

$a \vee 0 = a$
$a \vee 1 = 1$

d) o koniunkcji:

$a \wedge 0 = 0$
$a \wedge 1 = a$

e) o przemienności:

$a \vee b = b \vee a$
$a \wedge b = b \wedge a$

f) o łączności:

$a \vee (b \vee c) = (a \vee b) \vee c$
$a \wedge (b \wedge c) = (a \wedge b) \wedge c$

g) o rozdzielności:

$a \vee (b \wedge c) = (a \vee b) \wedge (a \vee c)$
$a \wedge (b \vee c) = (a \wedge b) \vee (a \wedge c)$

h) o idempotentności:

$a \vee a = a$
$a \wedge a = a$

i) o absorpcji:

$a \vee (a \wedge b) = a$
$a \wedge (a \vee b) = a$

a	0	1	0	1
b	0	0	1	1
a(avb)	0	1	0	1

$a(a \vee b) = a$

j) De Morgana:

$\overline{a \vee b} = \overline{a} \wedge \overline{b}$

$\overline{a \wedge b} = \overline{a} \vee \overline{b}$

Przykład zastosowania:

$$L = \bar{w} \vee \bar{z} \vee (x \vee wz)(y \vee z) = \bar{w} \vee \bar{z} \vee xy \vee xz \vee wzy \vee wzz = \bar{w} \vee \bar{z} \vee xy \vee xz \vee wzy \vee wz =$$

$$= \bar{w} \vee \bar{z} \vee xy \vee xz \vee wz\overset{\{\ 1\ \}}{(y \vee 1)} = \bar{w} \vee \bar{z} \vee xy \vee xz \vee wz = \bar{w} \vee \bar{z} \vee xy \vee xz \vee z = 1$$

$\{a \vee (b \wedge c) = (a \vee b)(a \vee c)\}$

$\{a \vee (b \wedge \bar{a}) = (a \vee b)(a \vee \bar{a}) = a \vee b\}$

$\{\bar{w} \vee (zw) = \bar{w} \vee z\}$

3. PODSTAWOWE UKŁADY I FUNKTORY LOGICZNE:

1. FUNKTORY:

a) negacja NOT:

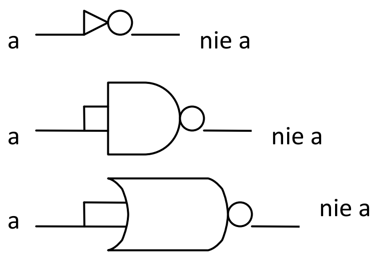

b) iloczyn AND:

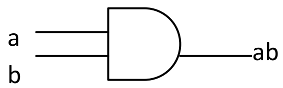

c) suma OR:

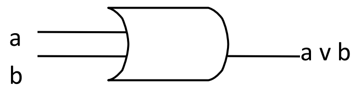

d) NOT-AND=NAND:

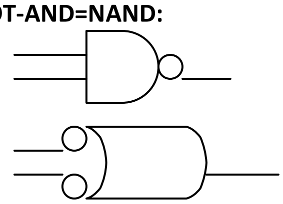

e) NOT-OR=NOR:

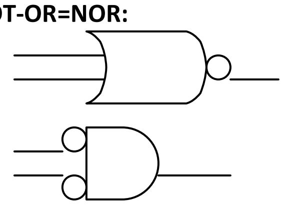

f) EX-OR:

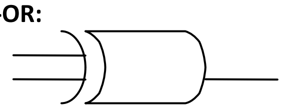

2. UKŁADY:

a) kombinacyjne – każda kombinacja sygnału wejściowego określa jednoznacznie kombinację sygnałów wyjściowych,
b) sekwencyjne – kombinacja sygnału wejściowego jest nazywana stanem wejść układu, natomiast kombinacja sygnałów wyjściowych jest nazywana stanem wyjść układu.

3. POSTAĆ KANONICZNA FUNKCJI - TWIERDZENIE O ROZKŁADZIE:

Dowolną funkcję przełączającą można rozłożyć na dwa składniki.

$f(x_1,x_2,...,x_n) = x_1 f(1,x_2,...,x_n) \vee \overline{x_1} f(0,x_2,...,x_n)$

4. TABLICE (TABELE, SIATKI):

a) prawdy – stanowi pierwszy zapis rozwiązywanego problemu konstrukcyjnego, jest daną wejściową dla tablicy Karnaugh,
b) Karnaugh – stanowi daną wejściową dla określania postaci funkcji, jej wiersze i kolumny określają zmienne, a ich przecięcia – wyniki operacji na tych zmiennych.

Zasady zakreślania grup:

- liczba pól elementarnych łączonych za sobą musi być potęgą liczby 2,
- łączone pola muszą być polami sąsiadującymi ze sobą, tzn. oddzielone od siebie linią prostą lub poprzeczną lub krawędzią tablicy,
- połączone pola muszą mieć kształt symetryczny względem swych osi (prostokąty lub kwadraty). 7. Multipleksery / demultipleksery:

4. WYJAŚNIENIA

1. TWORZENIE TABLICY KARNAUGH

- pierwszą połowę zmiennych przypisujemy do wierszy,
- drugą połowę zmiennych przypisujemy do kolumn,
- liczba zmiennych przypisanych do wierszy i kolumn powinna różnić się maksymalnie o 1,
- indeksy tablicy (wiersze i kolumny) numerowane są przy pomocy binarnego kodu Graya.

1.2. BINARNY KOD GRAYA:

- stworzenie odbicia lustrzanego do istniejących (początkowych) słów kodowych (przepisanie w odwrotnej kolejności),
- dopisanie do początkowych słów kodowych bitu o wartości **0**, a do dopisanych słów kodowych bitu o wartości **1**.

Przykłady:

kod 1-bitowy	odbicie lustrzane	dopisanie **0** i **1**
0	0	**0**0
1	1	**0**1
	1	**1**1
	0	**1**0

kod 2-bitowy	odbicie lustrzane	dopisanie **0** i **1**
00	00	**0**00
01	01	**0**01
11	11	**0**11
10	10	**0**10
	10	**1**10
	11	**1**11
	01	**1**01
	00	**1**00

Przykładowa tablica Karnaugh dla 5 zmiennych:

abc\de	00	01	11	10
000	0	0	1	0
001	1	0	0	0
011	1	0	0	0
010	0	1	0	0
110	0	0	1	1
111	0	0	1	1
101	1	1	1	1
100	0	1	1	0

2. WYZNACZANIE FUNKCJI NA PODSTAWIE TABLICY KARNAUGH

EX-OR (różnica symetryczna, suma modulo 2):

$$f(a,b) = a \oplus b = a\bar{b} \vee \bar{a}b$$

a	0	0	1	1
b	0	1	0	1
a+b	0	1	1	0

Na podstawie powyższej tablicy prawdy tworzymy odpowiadającą jej tablicę Karnaugh, której postać znajduje się poniżej.

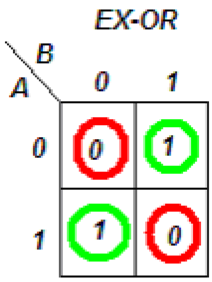

Spróbujmy w tym momencie wyznaczyć funkcję na podstawie powyższego schematu. Zakreślamy odpowiednio kółkami maksymalną ilość zer lub jedynek. Najpierw przeprowadzimy rozumowanie dla jedynek, a następnie dla zer.

Dla jedynek:

Założyliśmy, że jeżeli wartość wejściowa np.: dla A (będąca w naszym przypadku etykietą kolumny) reprezentuje 1, to tworząc funkcję wyjściową przepisujemy A. W przeciwnym razie przepisujemy $\bar{A}$. **W przypadku jedynek naszą funkcje tworzymy poprzez sumę wszystkich iloczynów zmiennych, dla których wyjście w tablicy Karnaugh jest równe 1.** Mamy dwie jedynki w zielonych kółeczkach, a więc mamy w funkcji sumę dwóch iloczynów. W takim razie nasza funkcja wyjściowa wygląda następująco:

$f_{a,b(1)} = A\bar{B} + \bar{A}B$

Dla zer:

Założyliśmy, że jeżeli wartość wejściowa np.: dla A (będąca w naszym przypadku etykietą kolumny) reprezentuje 0 to tworząc funkcję wyjściową przepisujemy A. W przeciwnym razie przepisujemy $\bar{A}$. **W przypadku zer naszą funkcje tworzymy poprzez iloczyn wszystkich sum zmiennych, dla których wyjście w tablicy Karnaugh jest równe 0.** Mamy dwa zera w czerwonych kółeczkach, a więc mamy w funkcji iloczyn dwóch sum. W takim razie nasza funkcja wyjściowa wygląda następująco:

$$f_{a,b(0)} = (\bar{B} + \bar{A})*(A + B) = \bar{B}A + \bar{B}B + \bar{A}A + \bar{A}B = \bar{B}A + \bar{A}B$$

Wniosek!!!

Wyznaczone funkcje za pomocą zer i jedynek muszą być sobie równe, a więc $\mathbf{f_{a,b(1)} = f_{a,b(0)}}$

Wniosek!!!

Powyższe zależności dotyczące sposobu wyznaczania funkcji biorące pod uwagę zera lub jedynki wynikają z **praw de Morgana**, które zostały zdefiniowane powyżej.

3. **Dyskryminator** jest to układ, który ma na wejściu liczbę 4-bitową (4 wejścia) i jedno wyjście. Wartość na wyjściu jest równa 1, jeżeli na wejściu są liczby z zakresu od 9-12. W przeciwnym razie na wyjściu dyskryminatora jest liczba 0.